

informațiile obligatorii, dar și istoria poporului evreu și limba ebraică. Învățătorii care au predat la această școală erau atât de religie mozaică, dar și creștini ortodocși.

Bibliografie

1. Drâmbă, N.-M. *Școlile evreiești din orașul Bacău în primele decenii ale secolului XX*. In: *Analele Liceului Vasile Conta Târgu-Neamț, Istorie*, 1/2021, pp. 95-106.
2. SJAN Bacău, *fond Comunitatea evreilor Bacău*, dosar 2/1922, 3/1930.
3. SJAN Bacău, *fond Școala primară israelito-română de băieți F. Klein*, dosar 1/1932, dosar 1/1933, dosar 1/1940.

CZU:371.12:373.3

ROLUL CADRULUI DIDACTIC ÎN OPTIMIZAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL LA NIVELUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PRIMAR

FLUIERAR Valentina, asist. univ.,

Catedra Pedagogie și Metodica Învățământului Primar,

Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat. *Actualele preocupări ale învățământului primar sunt orientate spre flexibilizarea rolului cadrului didactic în realizarea obiectivelor educaționale. Reconsiderarea poziției valorice a cadrului didactic extinde aria de cuprindere a instrumentelor de ghidare a activității didactice și oferă posibilități multiple de potențare a avantajelor pentru o strategie a educației adaptată la parametrii contextuali. Conotațiile operante ale îmbogățirii instrumentale variază în funcție de potențialele aptitudinale și trăsăturile personalității elevilor de vârstă școlară mică. Rolul cadrului didactic în optimizarea procesului educațional la nivelul învățământului primar se raportează la abilitatea de a stabili coerență și interacțiune pe axa: finalități, obiective, mijloace, condiții, rezultate. Statutul pedagogului de succes presupune o activitate impunătoare la nivel organizatoric, care solicită luciditatea abordării obiectivelor pedagogice orientate spre descoperirea modurilor creative de activitate, crearea contextelor motivante, expunerea elevilor la medii stimulatoare de învățare.*

Cuvinte-cheie: *optimizare, proces educațional, cadru didactic, învățământ primar, elevi de vârstă școlară mică.*

Abstract. *The current preoccupations of the primary education are oriented towards the flexibility of the role of the teacher in the achievement of the educational objectives. The reconsideration of the value position of the teacher extends the scope of the tools to guide the teaching activity and offers multiple possibilities to enhance the advantages for an education strategy adapted to the contextual parameters. The operative connotations of instrumental enrichment vary depending on the aptitude potentials and personality traits of young school-age students. The role of the teacher in optimizing the educational process is related to the*

mastery of establishing coherence and interaction on the axis: finalities, objectives, means, conditions, results. The status of the successful pedagogue presupposes an imposing activity at organizational level, which requires the lucidity of approaching the pedagogical objectives oriented towards discovering the creative ways of activity, creating motivating contexts, exposing the students to learning stimulating environments.

Keywords: *optimization, educational process, teacher, primary education, young school age students.*

Direcțiile strategice de dezvoltare a învățământului primar se înscriu pe traiectoria eficienței și calității procesului educațional. Analiza contradicțiilor și dificultăților apărute în procesul educațional derivă din organizarea irațională a activității educative și, totodată, permite conturarea unor modele care să asigure rezultate optime în condiții noi de realizare a educației. Problema orientării spre căutarea creativă a căilor ce conduc spre obținerea rezultatului final excelent în condițiile consumului minim de forțe și timp traduce o rezolvare optimală a obiectivelor educaționale.

Necesitatea optimizării procesului educațional reiese din tendințele dezvoltării vieții sociale și promovează sporirea eficienței în contextul sistemului de mijloace valabile pentru situații educative. Privită în context acțional la nivelul învățământului primar, optimizarea procesului educațional presupune selectarea și realizarea unui sistem de măsuri, care permit cadrului didactic să obțină cele mai înalte performanțe posibile, fără supraîncărcarea proprie și a elevilor în termenii prevăzuți de curriculum și în corespundere cu finalitățile educaționale.

Primele lucrări teoretico-praxiologice privind optimizarea procesului educațional aparțin lui Бабанский Ю.К., Алферов А.Д., Королев Ф.Ф., Сухомлинский В.А., Виноградова М.Д. etc. Ideea optimizării procesului educațional este consecința acumulării experienței colective pozitive în practica pedagogică. Articulația experienței pedagogice avansate trasează cele mai raționale căi și mijloace de obținere a rezultatelor optime în procesul educațional. Teoria și praxiologia educației se declară în favoarea elaborării unor variante rezonabile de activitate pedagogică cu accent pe teoria gestionării optime, abordării sistemice, cunoașterii legităților, principiilor, conținutului și metodologiei procesului educațional. Pentru a răspunde demersurilor pedagogice moderne, profilul cadrului didactic de succes presupune dotarea cu un nivel înalt al dezvoltării generale, intelectuale, gândirii critice, idei vaste referitor la conceptele pedagogice, specificitatea înaltei abilități privind modelizarea pedagogică și exercitarea celor mai eficiente căi de realizare a educației.

În construirea demersului educațional, cadrul didactic propune câteva variante de organizare a procesului educațional pentru a facilita opțiunea eficienței. În contextul diversității conținuturilor, formelor și metodelor generale ale educației, căilor și mijloacelor de realizare a obiectivelor propuse, cadrul didactic recurge la alegerea conștientă a celei mai favorabile variante ale activității pedagogice. Facilitarea selectării mijloacelor și procedeele de activitate pedagogică, capabile să conducă la obținerea rezultatelor maxime cu folosirea minimă a forțelor are loc prin autoaprecierea activității

educative concretizată prin: „observația pedagogică pentru măsurarea calității lecției, a metodei și comportării profesorului în clasă după următorii parametri: modelul de a se adresa elevilor, manifestarea diferitor însușiri psihice în clasă (spiritul de observație, atenția, particularitățile limbajului, capacitatea de decizie); studiul biografic; discuții cu diferiți profesori după asistarea la lecții, fără a dezvălui scopul cercetării, caracterizările făcute asupra profesorilor de către conducerea școlii, alți profesori sau chiar elevi; compararea muncii diferitor profesori pentru a evidenția, în funcție de rezultate, însușirile celor înzestrați pentru munca pedagogică” [5, p. 42]. Organizarea și structurarea activității cadrului didactic din învățământul primar în conformitate cu modelul diverselor acțiuni pedagogice conduc la elaborarea unor modele generalizate de influență pedagogică, cu posibilități de transfer de la o situație la alta.

Sub aspectul optimizării, activitatea educativă proiectată curricular implică: focalizarea subiectului asupra scopului general, raportat la un set de cunoștințe, situații problematizate și modalități de explorare; centrarea asupra unor cunoștințe de bază, teoretice și aplicative, care se concentrează pe elemente specifice de informații și deprinderi subordonate unor obiective pedagogice, pe care elevii trebuie să le trateze ca propriile lor obiective; stimularea autoînvățării prin metode care facilitează exersarea și aprofundarea noțiunilor noi, prin metode bazate pe discuții constructive, rezolvarea situațiilor-problemă, explorarea realității naturii și societății; evaluarea continuă care constituie un instrument de măsurare eficient și o strategie importantă în urmărirea propriilor progrese raportate la criteriile de eficiență.

Criteriile principale care determină optimizarea procesului educațional combină eficiența, durata de timp și raportarea rezultatelor la obiectivele educaționale.

Eficiența, exprimată prin raportul rezultatelor activității față de consumul resurselor materiale, spirituale și temporale, asigură sporirea continuă a calității activității educative și atingerea rezultatelor maxime posibile pentru nivelul condițiilor concrete. Reieșind din practica pedagogică, dezvoltarea intelectuală, morală, estetică etc. a personalității elevilor are loc în cadrul activității, în virtutea plenitudinii privind asigurarea cu sarcini adecvate nivelului la care se aspiră și a posibilităților naturale ale elevilor. Asigurarea eficienței procesului educațional presupune avansarea elevilor la cel mai înalt nivel posibil în condițiile disponibile a ansamblului componentelor sistemului de activitate pedagogică. În acest context, demersul pedagogic al cadrului didactic se bazează pe teoria lui Выготский Л.С. privind „zona proximei dezvoltări” și se focalizează în permanență asupra aspectelor, care în momentul de față copilul nu este capabil să le efectueze, dar în condițiile existenței unui suport instructiv corespunzător ar putea să le realizeze. Astfel, nivelul dezvoltării actuale și nivelul dezvoltării potențiale al elevilor constituie fundamente care ghidează activitatea cadrului didactic în efortul său de optimizare a procesului educațional.

Durata caracterizează intervalul de timp acordat pregătirii, desfășurării și evaluării activității educative. Din perspectiva implementării soluțiilor de optimizare a procesului educațional, respectarea cerințelor temporale constituie un aspect important al ameliorării profesionalizării. În condițiile optimizării procesului educațional se prevede atingerea intensității maxime de eficiență pe o durată de timp minimă astfel, încât consumul rațional și respectarea normelor de timp să ofere atingerea rezultatelor maxime pentru condițiile date. Luând în considerație amplificarea și diversificarea câmpului educațional, care extinde aria conținuturilor atractive, se impun limite temporale formale prevăzute de normele igienei muncii. Structurarea ansamblului de măsuri determinate de diferențierea și individualizarea înrâurilor pedagogice permite înregistrarea celor mai bune rezultate de către fiecare elev în termenii stabiliți de program cu referire la realizarea lecțiilor, temelor pentru acasă, activităților extradidactice.

Raportarea rezultatelor la obiectivele educaționale facilitează coordonarea unitară a criteriilor optimizării. Notele definatorii ale acestui criteriu țin de sincronizarea activităților educative care permit atingerea unor nivele ridicate de performanță în concordanță cu cerințele programului, necesităților de întărire pozitivă a influențelor pedagogice și de anihilare a influențelor spontane negative. Abordarea individualizată este esențială pentru identificarea nivelului de performanță înregistrat de către fiecare elev în raport cu realizarea obiectivelor educaționale. Este cunoscut că înzestrarea genetică furnizează elevilor potențialități diferite, iar situațiile educaționale pot facilita sau inhiba dezvoltarea predispozițiilor. Detectarea influenței factorilor ereditari în concordanță cu variabilitatea trăsăturilor de personalitate în condiții de mediu relativ constante oferă efecte de îmbunătățire a rezultatelor activității. Realitatea pe care o acoperă autodedicarea și altruismul cadrului didactic în corelație cu volumul și gradul de complexitate al activităților desfășurate presupune perspective vaste de dezvoltare a competenței profesionale: „extinderea zonei de acțiune empatică a repertoriului comun dintre profesor și elev la nivel cognitiv, dar și noncognitiv; intensitatea gradului de interiorizare a mesajului pedagogic transmis de profesor sau construit de profesor împreună cu elevul/clasa de elevi; reactivitatea creativă oportună și superioară a profesorului în contextul evaluării continue a rezultatelor și al valorificării acestora în termeni de conexiune inversă, de reglare-autoreglare a activității” [3, p. 143].

Analiza experiențelor pedagogice avansate permite, pe de o parte, cunoașterea legităților, regulilor, procedeelelor de activitate pedagogică care conduc la atingerea finalităților de studii și, pe de altă parte, evidențierea unor trăsături specifice pedagogului, care pot fi preluate, învățate. Principiile care necesită a fi respectate pentru asigurarea optimizării cu succes a procesului educațional sunt: caracterul sistematic, consistent care presupune dezvoltarea tuturor componentelor procesului educațional integrate în sistem; caracterul concret care prevede atingerea maximă a obiectivelor înaintate pentru condițiile reale de educație într-o perioadă concretă de timp; caracterul măsurii care

asigură dezvoltarea uniformă a tuturor componentelor educației. Astfel, experiențele pedagogice relevante generează modele pentru o concepție integrativă a educației ce permite cadrului didactic elaborarea stilului propriu de activitate profesională cu centrarea pe laturile forte ale creativității pedagogice. În funcție de natura activității de și obiectivele urmărite, funcția previzională a cadrului didactic în organizarea clasei de elevi „tinde să realizeze predicția performanțelor școlare pentru fiecare dintre elevii săi, pentru a-și putea adapta întregul stil de predare la situația particulară a clasei și a elevilor” [4, p. 419].

Experiența pedagogică avansată a lui Сухомлинский В.А. reflectată în lucrările *Советов учителю, Сердце отдаю детям* scoate în evidență particularitățile caracteristice ale optimizării: proiectarea riguroasă a sistemului de activități educative cu accent pe continuitate, consecvență, coerență dintre finalități, obiective, conținut, forme, metode și *integrare a conținuturilor* disciplinelor de studiu, precum și a ariilor *curriculare*; asigurarea colaborării trainice ale școlii cu mediul de încadrare a copiilor, prin stabilirea parteneriatului durabil școală-familie-societate; studiul aprofundat al personalității elevilor pentru stabilirea nivelului de pregătire privind perceperea efectivă a influențelor pedagogice, care ia în considerație cultura moral-spirituală a copilului, sănătatea lui, locul elevului în grupul de elevi, cunoașterea familiei elevilor; planificarea multinivelară a sarcinilor educative și cognitive conform obiectivelor preconizate și a nivelului de dezvoltare a personalității copiilor; determinarea conținuturilor optime ale activității educative în funcție de obiectivele educaționale, particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor și ale situațiilor create; alegerea optimă a formelor de activitate, îmbinarea formelor tradiționale specifice școlii cu căutarea unor forme noi de activitate educativă, folosirea la maxim a posibilităților fiecărei forme, îmbinarea rațională a formelor verbale și practice, frontale, de grup și individuale; selectarea și îmbinarea rațională a sistemului metodelor generale ale educației, a complexului de influențe pedagogice de formare a conștiinței și comportării elevilor, alegerea metodelor dominante, elaborarea unor procedee de educație reieșind din particularitățile elevilor; activizarea elevilor cu tendință spre dezvoltarea autoorganizării și autoeducației, asigurată de transformarea elevului din obiect în subiect al educației; autoanaliza și analiza procesului și rezultatelor activității educative pe baza criteriilor optimizării, marcată de evidența zilnică a activităților în clasă, folosirea metodelor social-psihologice privind colectarea informației relevante procesului educațional, tendința de generalizare și descriere a experienței didactice; crearea condițiilor optime ale activității educative în plan material, moral-psihologic, igienic, estetic, organizatoric și utilizarea permanentă a bazei materiale și resurselor de învățământ în scopul realizării obligațiilor profesionale [6].

La nivelul normativității pedagogice, obiectivele și conținuturile educației asigură fundamentele procesului educațional. Aplicarea în condiții optime a metodologiei eficientizate prin modurile, formele de organizare și metodele didactice susține necesitatea stabilizării planificării

curriculare a activităților educative organizate în cadrul procesului educațional. În acord cu cerințele promovate de normativitatea pedagogică, obiectivele generale și specifice ale educației corelează cu conținuturile de bază, dimensionate conjunctural prin cunoștințe teoretice și aplicative susținute valoric și atitudinal. În contextul progresului nivelului integrității sistemului de activități educative, factorilor și modurilor de optimizare a procesului educațional este edificat sistemul de măsuri ce vizează crearea condițiilor, studiul personalității și grupurilor de elevi, proiectarea sarcinilor educative, selectarea conținuturilor, formelor și metodelor activității educative, coordonarea influenței diferitor grupuri, autoeducația elevilor, consumul optim de timp, armonizarea sistemului.

Planificarea complexă a obiectivelor educaționale în tandem cu proiectarea rezultatului final al activității se axează pe studierea personalității elevilor de vârstă școlară mică, exprimând riguros caracterizarea fiecărui elev și a clasei, precum și nivelul pregătirii față de influențele pedagogice. Pe baza teoriei gestionării optime, fiecare cadru didactic din învățământul primar realizează dezmembrarea scopului privind formarea și consolidarea grupului de elevi, în obiective educaționale operante: formarea relațiilor de cooperare în clasa de elevi, a tendinței și dorinței de apartenență la grup, formarea deprinderii de împărtășire cu bucuriile și problemele sale, de respectare conștiincioasă a obligațiilor în clasă, educarea sentimentului exigenței față de sine și colegi, oferirea ajutorului colegial etc. Asimilarea conținuturilor generale ale educației proiectate evidențiază succesiunea satisfacerii intereselor cognitive ale elevilor și prelucrarea intelectuală a informației primite din diverse surse extrașcolare, mijloace mass-media etc.

Formularea obiectivelor educaționale cuprinde toate sferele personalității elevilor: intelectuală, volitivă, emoțională etc. Reacțiile emoționale oferă influență considerabilă asupra tuturor formelor de comportare și în toate momentele procesului educațional: „nici o formă de conduită nu este atât de trainică, decât cea legată de emoție” [7, p. 113]. Acest demers este facilitat în măsură însemnată nu atât de cunoștințe, cât de convingeri, care devin motivele faptelor personalității. În cadrul activității educative, șansa afirmării opiniilor și convingerilor personale ale elevilor de vârstă școlară mică corelează cu experiența intelectuală, morală, estetică, fizică a lor.

Selectarea și îmbinarea optimă a formelor și metodelor activității educative este în acord cu: obiectivele educaționale; particularitățile elevilor/grupului de elevi privind nivelul de pregătire pentru influențele pedagogice; particularitățile conținutului educațional; caracteristica comparativă a eficienței formelor, metodelor de educație folosite, posibilitățile fiecărui mijloc și urmările aplicării lui; măsura în folosirea mijloacelor, legătura dintre formele și metodele educației; particularitățile situației; timpul preconizat, prevenirea surmenajului; condițiile moral-psihologice, materiale, igienice, estetice etc.; abilitățile pedagogului; tradițiile școlii, clasei de elevi.

Din perspectiva optimizării procesului educațional aspecte esențiale constituie condițiile pedagogice, care sunt determinate de posibilitățile instituției de învățământ și de potențialul claselor

de elevi. Condițiile de intervenție privind optimizarea procesului educațional includ: remiterea obiectivelor pentru a fi înțelese chiar de la început; acceptarea dorinței elevilor de a integra interesele personale cu cele de grup și sociale; recompensarea și încurajarea reacțiilor de apropiere de conținuturile proiectate; oferirea unei motivații care să permită reușita școlară; revelarea rezultatelor elevilor în particular; furnizarea indicațiilor destule privind direcția în căutarea adevărului științific; verificarea cunoștințelor dobândite și folosirea lor în cunoașterea noului; reacționarea imediată, specifică la răspunsul elevului; oferirea libertății în selectarea și organizarea lucrului independent; conexiunea experienței elevului la informația nouă; abordarea individualizată cu sprijin pe potențialitățile forte ale fiecărui elev; oferirea posibilității de exprimare a opiniilor și pozițiilor proprii; demonstrarea emoțiilor pozitive la întâlnirea cu elevii; manifestarea bucuriei sincere pentru reușita elevilor; furnizarea variilor instrumente pentru studierea și rezolvarea problemelor; descompunerea subiectului de studiu în etape, abordarea subiectului din diverse perspective pentru asimilarea temeinică; oferirea suporturilor pentru accesibilitatea materiei de studiu; încurajarea dorinței de cunoaștere prin interesul propriu față de rezultatele activității elevilor; dirijarea discuțiilor; interpretarea personalizată a conceptelor definitorii ale disciplinei predate; asigurarea varietății de aplicare a procedeelelor în desfășurarea lecțiilor: invitarea altor profesori, utilizarea TIC, demonstrațiilor practice, problematizării; respectarea opiniei elevilor, indiferent de acordul cu ei; stăpânirea profundă a conținutului de învățământ și disponibilitatea de a explica prin diverse modalități. Astfel, cadrul didactic precizează strategiile favorabile de rezolvare a problemelor care intervin în procesul educațional, formulând ipoteze cât mai plauzibile și mai avantajoase teoretic, practic, economic etc.; introduce măsuri corective sau ameliorative la momentul oportun; evaluează obiectiv rezultatele, corelând soluția și consecințele prin prisma așteptărilor; evaluarea eșecurilor cu determinarea riguroasă a cauzelor; reexaminează și reconstruiesc strategii rezolutive prin prisma obiectivelor și a cauzelor eșecului; determină parametrii de validitate și construiesc noi modele rezolutive.

Crearea condițiilor optime configurează competențele indispensabile ale cadrului didactic: competența de specialitate care presupune cunoașterea legităților, principiilor, metodelor, formelor și conținuturilor generale ale educației, capacitatea de a stabili legături între teorie și practică, capacitatea de înnoire a cunoștințelor, în consens cu noile achiziții ale științei; competența psihopedagogică care vizează capacitatea de a cunoaște elevii și de a lua în considerare particularitățile lor de vârstă și individuale la proiectarea și realizarea activității educative, capacitatea de a proiecta și realiza optim activități educative (precizarea obiectivelor, selecționarea conținuturilor, elaborarea strategiilor, crearea unor situații de învățare adecvate etc.); competența psihosocială și managerială care rezidă în capacitatea de a organiza elevii în raport cu sarcinile instruirii și de a stabili responsabilitățile în grup, capacitatea de a stabili relații de cooperare, un climat adecvat în grupul

de elevi și de a soluționa conflictele, capacitatea de a-și asuma răspunderi, capacitatea de a orienta și coordona, îndruma și motiva, de a lua decizii în funcție de situații.

Optimizarea procesului educațional este un proces de durată și solicită autoanaliza și analiza permanentă a activității pedagogice din perspectiva criteriilor de eficiență. Rolul cadrului didactic se concentrează asupra realizării obiectivelor educaționale, efectele fiind autoapreciate prin categoriile fundamentale ale optimizării cu referire la plenitudinea elementelor procesului educațional, cantitatea modurilor de optimizare folosite, gradul inovării și creativității.

Bibliografie

1. Babanski, I. K. Optimizarea procesului de învățământ. București: E.D.P., 1979. 279 p
2. Stan, C. Teoria educației: actualitate și perspective. Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2001. 245 p.
3. Cristea, S. Dicționar enciclopedic de pedagogie. Vol. I. București: Didactica Publishing House, 2015. 831 p.
4. Jinga, I.; Istrate, E. *Manual de pedagogie*. București: ALL Educational, 1998. 464 p.
5. Mitrofan, N. Aptitudinea pedagogică. București: Ed. A.R.S.R., 1988. 216 p.
6. Сухомлинский, В.А. Сто советов учителю. Киев: Радянська школа, 1984. 256 с.
7. Выготский, Л.С. Педагогическая психология. Москва, 1926. 348 с.

CZU:371.279.7:373.3

PARTICULARITĂȚILE EVALUĂRII CRITERIALE PRIN DESCRIPTORI ÎN CLASELE PRIMARE

GOLUBIȚCHI Silvia, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat. *Evaluarea este considerată ca act didactic complex, care are rolul de a optimiza calitatea unei activități de predare-învățare și produce efecte asupra elevilor, cadrelor didactice, factorilor de decizie responsabili, altor agenți educaționali. În învățământul primar se realizează evaluarea criterială prin descriptori, fără a acorda note. Rezultatele elevilor reprezintă indicatorul cel mai concludent pentru aprecierea eficacității procesului de învățământ. Pentru a proiecta procesul evaluării și a elabora instrumente de evaluare, cadrul didactic trebuie să selecteze produsul(ele) relevante din lista celor recomandate, prin corelare cu conținutul de învățare și activitățile de învățare și evaluare recomandate.*

Cuvinte-cheie: *evaluare, rezultate școlare, evaluarea rezultatelor școlare, produse școlare, criterii de evaluare.*

Summary. *Assessment is considered as a complex teaching act, which has the role of optimizing the quality of a teaching-learning activity and produces effects on students, teachers, responsible decision makers, other*